

Položaj romskih državljanov v EU, ki živijo v drugih državah članicah

Ozadje

Državljeni EU imajo pravico do gibanja in prebivanja kjer koli v Evropski uniji ([člen 21 PDEU](#)), če izpolnjujejo določene pogoje. V procesu evropskega povezovanja je svoboda gibanja pomembna pravica, ki je vključena tudi v [Listino Evropske unije o temeljnih pravicah](#) (člen 45), podrobno pa je opredeljena v [Direktivi 2004/38/ES](#) o pravici državljanov Evropske unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju EU.

Na podlagi podatkov Eurostata 2,3 % državljanov EU (11,3 milijona oseb) ne prebiva v državi članici, katere državljani so, pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju EU pa vsaj enkrat v življenju uveljavi še veliko več ljudi. O etnični pripadnosti državljanov, ki uveljavljajo te pravice, ni uradnih podatkov.

Torej tudi ni uradnih podatkov o tem, koliko Romov uveljavlja pravico do gibanja v EU. Raziskava je pokazala, da se selijo večinoma mladi moški in ženske; otroci velikokrat spremljajo starše, dogaja pa se tudi, da jih starši ne vzamejo s seboj.

Dejavniki, ki spodbujajo in zavirajo preseljevanje Romov

Glavni dejavnik, ki Rome „spodbudi“ k temu, da zapustijo matično državo, je revščina kot posledica brezposelnosti in diskriminacije na podlagi etnične pripadnosti.

Dejavniki, ki Rome „pritegnejo“ v nekatere države, pa so med drugim želja po boljših življenjskih standardih, zlasti po možnostih zaposlitve.

„Če v Italiji ne bom dovolj zaslužil, se bom preselil na Nizozemsko, v Grčijo ali Španijo. Šel bom v države, v katerih lahko dobim delo in svojim otrokom zagotovim boljšo prihodnost.“
Pogovor z romunskim Romom, Italija, 18. februar 2009

Romi, s katerimi je Agencija za temeljne pravice opravila razgovore, poznajo svojo splošno pravico iz zakonodaje EU, da se preselijo v drugo državo članico EU, manj pa se zavedajo specifične in pogosto zapletene množice pravic in dolžnosti, povezanih s prijavo stalnega prebivališča državljanov EU v drugi državi članici.

Romi so na splošno poročali o zelo različnih izkušnjah glede dostopa do stanovanj, zdravstvenega varstva, izobraževanja in socialnega skrbstva. V vseh državah, zajetih v raziskavo, so številni anketiranci navedli dve glavni težavi: težave z iskanjem zaposlitve na uradnem trgu dela v namembni državi in težave s prijavo stalnega prebivališča.

„Želim delati, vendar sem slišal, da je brez stalnega prebivališča težko dobiti službo.“
Pogovor z Romom, Finska, 6. maj 2009

Težave s prijavo stalnega prebivališča

Številni romski državljani v EU ne morejo prijaviti stalnega prebivališča v namembni državi, kadar je to potrebno, ker so postopki zapleteni in ker nacionalni organi nepravilno uveljavljajo zahteve [Direktive o prostem gibanju](#).

Brez prijave stalnega prebivališča ni ekonomskih in socialnih pravic

Brez uradnega potrdila o stalnem prebivališču imajo lahko Romi težave z dostopom do nekaterih ključnih državljanskih in političnih, ekonomskih in socialnih pravic, na primer pravice do glasovanja na lokalnih in evropskih volitvah, in z dostopom do nacionalnega sistema zdravstvenega varstva, socialnih stanovanj, socialnega varstva in ukrepov za vključevanje na trg dela, kot sta podpora pri iskanju zaposlitve in poklicno ali jezikovno usposabljanje. Posledica je izključenost iz socialne pomoči, ki nesorazmerno bolj vpliva na ženske, otroke, starejše in invalide.

„Če romunski Romi nimajo dokumenta [potrdila o stalnem prebivališču], ne morejo plačati računa za vodo, ne morejo skleniti pogodbe o dobavi električne energije in jih ni mogoče vključiti v postopke zaposlovanja [...]. Ti ljudje tako sploh ne obstajajo.“

Pogovor z uradnikom iz pokrajine Neapelj, Italija, 5. marec 2009

Različne izkušnje pri prehajanju zunanjih schengenskih meja

Romi so izkušnje z mejnimi uradniki/uradniki za izdajo vizumov v namembnih državah opisali kot večinoma pozitivne. Vendar pa so se Romi, ki so sodelovali v raziskavi, pogosteje kot večinsko prebivalstvo srečevali s težavami, vključno s podkupljivimi uradniki, ki pri vstopu v matično državo ali izstopu iz nje zahtevajo podkupnino.

Agencija za temeljne pravice na podlagi ugotovitev iz svoje raziskave meni:

→ Agencija za temeljne pravice spodbuja države članice, naj zagotovijo, da so vsi sprejeti ukrepi, ki posredno ali neposredno vplivajo na državljane EU romskega rodu, v skladu z načeli Listine EU o temeljnih pravicah;

→ [Direktivo o prostem gibanju 2004/38/ES](#) je treba v celoti in pravilno prenesti. Lokalne oblasti morajo v tesnem sodelovanju z nacionalnimi vladami proučiti in razveljaviti vse ukrepe in politike, ki niso v skladu s to direktivo;

→ sprejeti ukrepi morajo biti v skladu z [Direktivo o rasni enakosti 2000/43/ES](#), v kateri sta posredna in neposredna diskriminacija izrecno prepovedani;

→ države članice so pozvane, naj odpravijo praktične ovire pri prijavi stalnega prebivališča ter zagotovijo doslednost v registracijskih postopkih in zahtevah;

→ v praksi je treba uresničiti zakonsko obveznost širjenja informacij o tistih pravicah in dolžnostih državljanov Unije in njihovih družinskih članov, ki se nanašajo na vprašanja prostega gibanja in prebivanja. Države članice in lokalne oblasti so pozvane, naj pripravijo, javno objavijo in promovirajo informacije o zahtevah za prijavo stalnega prebivališča v jeziku ali jezikih drugih držav članic EU, vključno z manjšinskimi jeziki, kot je romščina;

→ države članice so pozvane, naj zagotovijo, da imajo vsi otroci na njihovem ozemlju ne glede na upravni status popoln in enak dostop do obveznega šolanja. Vse zahteve glede stalnega prebivališča je treba odstraniti iz postopkov za vpis v šolo;

→ lokalne oblasti so pozvane, naj pripravijo in izvajajo ukrepe, s katerimi podpirajo vključevanje romskih državljanov EU na lokalni trg dela.

Agencija Evropske unije za temeljne pravice je leta 2009 objavila pet poročil v zvezi z Romi:

- [Položaj romskih državljanov EU, ki živijo v drugih državah članicah EU](#) (november 2009)
- [Izbrane pozitivne pobude – Položaj romskih državljanov EU, ki živijo v drugih državah članicah EU](#) (november 2009)
- [Stanovanjske razmere Romov in Travellerjev v Evropski uniji](#) (oktober 2009)
- [Podatki na kratko: Romi](#) (april 2009)
- [EU MIDIS – glavno poročilo o rezultatih](#) (december 2009)

Poročila in informacije o ozadju položaja Romov v EU so na voljo na naslovu

http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm.